

iskolai nyelvtan-tanulás gyakorlati módját s egyúttal megveti az alapot a nyelvtan rendszeres áttekintéséhez, mely a harmadok osztály feladata." Nem fogadható el a szerzőnek az az állítása, hogy a tapasztalat szerint a mondatból való kiindulás alig lehetséges. A kiindulópont nem is a mondat, hanem a beszéd, s hogy a tanulók közt akad olyan, aki egy névszót mondatnak vél, még nem jelenti azt, hogy a mondattani alapról le kell térnünk, s még kevésbé azt, hogy a tanulók nem tudnak semmit a nyelvtanból. De a mondattani alapon való tárgyalás nem zárja ki az *induktív mondatépítő módszer* alkalmazását sem.

A határozó-rendszer a nyelvtan-tanítás legnehezebb problémája, s a szerző anyagalmazásával még fokozza a nehézségeket. Az előidejű, egyidejű, utóidejű és mindhárom időt mutató határozók megkülönböztetése a leghatározottabban meghaladja a tanuló szellemi színvonalát. Ez épp oly túlzás, mint az a felfogás, mely nyelvtörténeti alapon állva csak helyhatározókról akar tudni. Az alárendelt mondatok tárgyalása annyira szövevényes és a gyermektől távol álló, hogy a félszázaddal ezelőtt uralkodó pozitívizmuson is túltesz.

Mindent összevéve, megállapítható, hogy a szerző műve tudományos szempontból érdekes és értékes, de didaktikai nézőpontból csak módjával használható.

Szántó Lőrinc.

Masszi Ferenc: Bevezetés a középiskolai nevelésbe. A szerző kiadása. Pécs, 1936. 178 l. Ára kötve 3.50 P.

A közoktatásügyi igazgatásról szóló 1935. évi VI. t. c. Végrehajtási Utasítása már mélyen érinti azokat az új szempontokat, melyeket az iskola oktató munkája mellett az iskola nevelői tevékenységeinek biztosításánál is érvényesíteni kell. Ez a nevelői munka a nevelésben résztvevők ténykedéseiben egyaránt kiterjed a testi nevelésre, az egészséges életre való nevelésre; az erkölcsi-, érzelmi-, akarati-, jellem- és esztétikai nevelés problémáira. Bizonyos, hogy az idevágó tevékenységek nem különálló, egymástól független feladatokat rónak a nevelőre, mert a nevelői munkálkodások, mint ható és irányító tényezők szinte észrevétlenül olvadnak egybe egy harmónikus, egységes szellemű lelki irányítás szolgálatára.

Masszi Ferencet, a pécsi gyakorló gimnázium tanárát bizonyára ezek az új feladatok buzdították arra, hogy a vonatkozó irodalom fölhasználásával s a gondos nevelő tapasztalataival egy enciklopédikus kisebb műben rendszerbe foglalja azokat a legfőbb elveket, melyeket az iskola tervszerű és tudatos nevelő munkájának irányításánál figyelembe kell venniük. Meg kell említenünk, hogy művében természetesen a legfontosabb az oktatás munkájával is részletesen foglalkozik, amint hogy maga az oktató munka is a nevelésnek egyik legfontosabb, sokoldalú, hatékony eszköze.

A szerző a munka megírásánál abból a centrális gondolatból indult ki, hogy a nevelőre a nevelésére bizott tanulók lelki irányításánál tulajdonképpen milyen feladatok is várnak. Ilyen szempontból a középiskolai tanuló nevelésének a feladatait vizsgálja s az idevágó tudnivalókat a következő fejezetekben foglalja össze:

Cél és feladat. Itt teljesen elfogadhatjuk a szerző célkitűzését, mely összhangban a hivatalos körülírással a középiskolai nevelés feladatát így határozza meg: „a tanuló fejlődését úgy kell irányítanunk, hogy a tanuló képességei mindenkor az életkorhoz és az egyéniséghez mérten a lehetőségig fokozódjanak, a hivatásérzet pedig Isten, haza és önmaga iránti kötelességek tudatában alakuljon ki.” — *A nevelés korlátai.* A tanuló egyénisége, a középiskolai nevelés körülményei.) *A tanuló egyénisége. A tanuló fejlődése.* (A gyermekkor vége, a serdülés kora, az ifjúkor kezdete.) *A középiskolai nevelés helye és szerepe az egész nevelésben. Eszközök és eszközlők. Követelmények.* (Műveltség, főiskolára való előkészítés, hivatásérzet kialakulása, a követelmények biztosítása.) *A nevelés munkaterve.* (A család, az iskola, környezet-hatások. Összevonások az oktatásban, anyagredukciók, tanterv felépítése, tantervi utasítások.) *Az oktatás fogalma.* (A képesség fogalma; az aktivitások kialakulása, értékmódszer kialakulása.) *Az oktatás módja.* (Rávezetés az oktatásban, problémátadó módszer, a problémaadás előkészítése, a probléma megfogalmazása, a problémák megoldása.) *Az oktatás gyakorlatához.* (Tanmenet készítése, óraterv készítése, fegyelmezés, osztályozás, osztályélet, tankönyv.) *A nevelés gyakorlatához.* (Környezethatások irányítása, önképző foglalkozások, önképzőkör szervezése, egyéni nevelés, osztályfőnöki óra, testi fejlődés irányítása, első osztály, előkészítő osztály.) *Irodalmi tájékoztató.* Nem volna érdektelen, hogy az egyes fejezetek főbb gondolatait legalább röviden ismertethetnénk, de egy vázlatos ismertetés is túl nagy anyagot hozna egybe, hisz az ilyen enciklopédikus mű, éppen szerkezeténél fogva, igen sok kérdést érint. Nagy előnye e műnek, hogy annak megírásánál a gyermekfejlődéstani elveket is számba vette s hogy az oktatás módjánál az újabb cselekedtető tanítási módszereket is tárgyilagos figyelemre méltatta. Művének megírásánál a szerző széleskörű irodalmi tájékozottsággal dolgozik, a mű végén adott irodalmi tájékoztatóban a hazai és külföldi pedagógusok idevágó újabb jelesebb műveit csaknem mind felsorolja s azokat problémakörök szerint rendszerbe is foglalja. — Mindazok, kik a nevelés és oktatás egyes kérdéseiben elmélyülni kívánnak, jó útmutatást kapnak az egyes problémák megválasztására, a kezdő és gyakorlati pedagógusok pedig, habár vázlatosan is, de világos összefüggésben láthatják azokat a szétágazó feladatokat, melyeknek szolgálatára nevelői lelkületükkel vállalkoztak.

A művet melegen ajánljuk a tanári könyvtárak pedagógiai műveinek kiegészítésére.

Kratofil Dezső.

Busák Béla: Így fogalmaztunk mi! Budapest, 1936. N. 89, 148 l. Ára 4 P.

A fogalmazástanításban érvényesülhet legtökéletesebben a munkaiskola elve, mert itt nyilatkozhatik meg legjobban a tanuló alkotótevékenysége és tehetsége. Persze csak abban az esetben, ha a tanuló erre kellő indítékot kap. A fogalmazástanítás a gyermek fejlődési szükségleteihez alkalmazkodó nevelés jelent. Itt arról van szó, hogyan kell a tanuló jellemét befolyásolni, hogy kifejező készsége fejlődjön? hogyan kell a tanulóra hatni, hogy lelki tartalma kifejezésre törekedjék? hogyan kell a tanuló alkotó képességét megindítani? A valóságselemek egyszerű közlése nem biztosítja a kívánatos eredményt. A